

ներից ամենից աւելի յաջողուածն է թուում ինձ այս քերթուածը,
մանաւանդ այս քերթուածի վերջին տները՝ «Մնասցիք բարեաւ Հայ-
րենիք և լերինք Անձեացեաց . . . » իւր շարունակութեամբը:

Գ. Տ. Մ.

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ԱՆՉՆԱՏՈՒՐ ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ

ԱՏՈՄԵԱՆՑ ԶՕՐԱՎԱՐԱՅ

ՁԻ ԿԱԼԷՔ

Ձի կալէք, ձի կալէք, ձայն տայ ձեզ դոչէ
Զօրավար գնդին Գնունին Ատում.
Ահա եկին հասին ի վերայ մեր
Մոլեկրօն պարսկական ջոլիւր սեւագունդ:
Ձինչ կամիք և զինչ ընտրէք, իշխան Բոլշտունի
Եւ զինակիցք իմ քաջակորով՝
Զմահ մարտիրոսական, երկնային ազատութիւն,
Թէ զլեւանս աշխարհի, հալածանք և ստրկութիւն.
Ամբարշտին լուծ
Կրել չարաչար:

Թէ ասէք բանալ խաչին դրօշ
Արիապէս մարտնչիլ ընդ խաչի թշնամոյն,
Որպէս քաջամարտիկ անձնուէր զինուոր,
Վասն Քրիստոսի հաւատոյն և մեր Հայրենեաց սիրոյն,
Թէ ի բաց եղեալ սուր կամովին կալ անմուռնչ,
Որպէս զոչխար ի զենումն:

Խնդացէք, երանի է մեզ,

Թէ հետեւելով հետոյ Խաչելոյն,

Որ կամաւ կրեց վշտին խաչ,
 Կամաւ կախեցաւ ի վայտէն մահու,
 Կամաւ մեռաւ ի խաչին,
 Եւ էջ ի գերեզման մեռելոց.
 Պահ մի ննջեց ի քուն, այլ սիրտն էր արթուն,
 Եւ զարթեաւ որպէս Յուդայի մօնչոյ առիւծ,
 Զի Աստուած էր որ մեռաւ մարմնով
 Եւ յարեաւ ի մեռելոց:

Ասն խաչին և Քրիստոսի անսահման սիրոյն
 Յնչ, յնչ առնեմ՝ ձեզ բան
 Գերթսեմանի կեդրոնեան ձորոյն՝
 Ուր ի մատնութեան գիշերին կալան զՅիսուս.
 Քաջագօտի Պետրոս սրտմտելով
 Հան զսուր ի պատենէն.
 Տէր, ասաց, թոյլ տուր ինձ այժմ,
 Հարցուք զսոսա սրով.
 —Սուրդ ի պատեան գիր—ասաց Տէր Յիսուս,
 Զի որ առնուցաւ սուր՝ անկանիցի սրով:

Օ՛ն ի բաց գրէք սուրն և նիզակ,
 Առէք միայն Յիսուսի խաչն,
 Հանէք ի կրծոց և ի թիկանց ձերոց
 Երկաթակուռ անգծելի զրահ,
 Սոսկ մերկամարմին լերուք.
 Մերկացեալք յաշխարհէ՝
 Երթամք ի յերկինս լինիմք լուսազգեաց:

Պատկադիրն Յիսուս յայտնապէս եցոյց ինձ
 Ի տեսեան,
 Թէ ահա պատրաստեալ կայ ձեզ
 Լուսեղէն պսակ անթառամ.
 Եկայք, հանգուցից զձեզ,
 Ո՛վ աշխատաւոր, բեռնաւոր իմ ծառայք,
 Յերկնից անմատչելի վերագոյն կայան,
 Ուր ոչ հասանեն ձեռք ամբարշտաց:

Յառաջ մատիր դու նախ,
 Անդրանիկ որդեակդ իմ՝ Վարոս,
 Զքեղ նախանուէր զոհ տամ՝ ես՝
 Առ ի սէր Յիսուսի անպարտ խաչելոյն,
 Միթէ թողնում զքեղ ողջ
 Ի ձեռս անօրէն Պարսից անողորմ,
 Որ դու ուրանաս խաչն և կրօն,
 Եւ մեր սուրբ հաւատն հայրենատուր
 Փոխես ընդ խաւարին,
 Դու քո լոյս Քրիստոս՝
 Դենին Որմղդական առասպել և սուտ:

Հոգիս զուարթագին է և ուրախ,
 Զողբամ զքեզ, անձկալիկ իմ՝ Վարոս,
 Թէ չտեսի զքո թաղն և պսակ,
 Քո հարսանեաց ցնծութեան օր,
 Որ զքեւ պարառեալ երգէին, պարէին
 Նորատի պատանիք և կուսանք հայոց:
 Թո՛ղ այս աշխարհի հայրենի տուն, հարսանեաց տօն,
 Փութա յերկնից հարսնետուն:

Այլ ևս մի գլար Վարոս, մատիր դու ի սուր,
 Գնա հասիր քան զիս վաղադոյն,
 Մնա համարձակ, բաց է քո դէմ՝ արքայութեան գունդն,
 Անդ հարսնաւոր հրեշտակք
 Դիպոյդ բոլորեն պսակ ծաղկահիւս,
 Բոսորադեղ գունով պճնեալ,
 Որպէս կարմիր վարդ
 Ի վարձ և արխուր քո թափած արեան:

Ահա և Գնունին Ատում,
 Ընդ Վարոսի իւր որդւոյն,
 Կամակար տայ զանձն իւր
 Ի սուր և ի սպանումն:
 Յառաջ մատիք և դուք ընդ իս,

Ո՛վ իմ անձնատուր զինուորք,
 Դուք յօժարասիրտ զանձինս ձեր
 Ի սուր, ի մահ և ի զոհ,
 Թուիք թէ յաչըս մարդկան
 Մեռանիք դուք ի զուր.
 Յնծացէք, լի է անմահութեամբ
 Ձեր հաւատն և յոյս:

Մի երկնչիք դուք, որ սպանանեն միայն
 Մահկանացու մարմին,
 Հողին է կենդանատուր,
 Մարմին օգնէ և ոչինչ.
 Որչափ մնամք ի մարմնի աստ կենցաղոյս,
 Օտարանամք ի Տեառնէ, վկայէ Պօղոս.
 Թէ վաղ թէ անագան մեռանելոյ եմք:

Ո՛վ էր այն անարի զինուոր վատասիրտ՝
 Որ դաղտ ել ի քաջաց գնդէն,
 Գնաց գտաւ մի դաշտի հովիւ.
 Ահա տամ քեզ, ասաց, տես,
 Իմ համազգեստ գեղեցիկ.
 Տնւր ինձ փոխարէն քո հովուական ցնցոտին:
 Քանի՜ մեծ բազդ էր այս շահաւոր տուր և առ,
 Զոր կորոյս խօթամիտ զինուոր,
 Շահեցաւ հովիւն քաջ,
 Խլեց զինուորէն լուսեղէն պսակ:

Համբարձէք զաչըս ձեր,
 Ո՛վ խաչակիր նահատակք,
 Ահա ի գլուխ լերին Անձևացեաց,
 Տեսէք, երևի Գողգոթային խաչ.
 Ի խաչէն լոյս փայլի, լուսէն ձայն տայ մեզ
 Աստուածորդին խաչեալն:
 Ես ի խաչ բարձրացայ,
 Խաչիւ յաղթեցի աշխարհին.

Որ զինուորեալդ էք, ո՛վ դուք,
 Ընդ դրօշակաւ իմոյ խաչին,
 Օ՜հ քաջալերեցարո՛ւք իմ՝ զօրատուր խաչիւ,
 Զի և դուք յաղթիցէք աշխարհին:

Մնասցիք բարեաւ Հայրենիք
 Եւ լերինք Անձեացեաց,
 Քաւ թէ դառնագին սրտիւ,
 Ես ձեզ անէծս կարգամ.
 Որպէս կարգայր Դաւիթ,

Սրտառուչ, ողբաձայն:
 «Ո՛վ արիւնապարտ լերինք Գեղըսույ,
 Մի՛ իջցէ ի վերայ ձեր ցօղ
 Երկնածիր օրհնութեան.

Ուր անկաւ Սաւուղ թագաւոր
 Եւ սիրեցեալն իմ Յովնաթան»:

Այլ ես օրհնութիւն կարգամ ձեզ,
 Ծաղկազարդ լերինք Հայրենեաց,
 Ուր անկան ուխտագիր զինուորք
 Տիրասէր գնդին Ատոմեան:
 Ի ծոցոյ ձեր բլխին Տիգրիսի ակունք,
 Սառնորակ, աղբիւրաշատ,
 Ուր խառնեցան նահատակ վկայից
 Սուրբ արեանց վտակք.
 Ներկեցան Տիգրիսին ջուրք,
 Դարձան ի գոյն արեան:

Հարցի, ո՛վ Տիգրիս, ո՞ւր առեալ տանիս
 Դու զՀայոց արիւն.
 Ո՛հ, ի հեռաստան, ի հեռաստան.
 Ասաց, տանիմ թափեմ ես ի ծոցն Ովկիանու.
 Ասի, աւաղ, ծովացաւ և յոյժ ծովացաւ,
 Ծով դարձաւ Հայոց արիւն:

Տէր, Հայր մեր գլծած,
 Տէր դատաւոր արդար,

Ահա մարտիրոս վկայից

Սուրբ արեան յիշատակ
Հանեմք մինչև յերկինս՝

Ողորմութեան Աթոռոյդ առաջ.

Բաւ և շատ եղև առ ի խրատ մեզ,

Ո՛վ բարեգութ Հայր,

Միթէ մոռանաս զմեզ իսպառ:

Դեռ ևս թողնու ի տառապանս,

Տէր, ապաւեն մեր դու յազգէ մինչև յազգ:

«ՔԱՐՈՋԵԱՅ ՅԱՌԱՔԵԱԼՍՆ»

Ե Ի

«ՅՈՅՍ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ».

Պաշտամունքը եկեղեցւոյ կարգաւորութեան մէջ ամէնից աւելի հաստատուն, քիչ փոփոխուող տարրն է իսկապէս: Մի անգամ որ կրօնական գաղափարն ու զգացմունքը համապատասխան արտայայտութիւն են գտնում՝ այստեղ՝ նոյնանում են շուտով այն կաղապարի հետ, որի մէջ ձուլուել են, և այդ կաղապարը գտնում է մի նուիրական սրբութիւն. համայնքի աչքն ու ականջը վարժուում է միշտ նոյն պատեանի մէջ տեսնել իւր հոգւոյ գանձը՝ նորա վերայ եղած փոքրիկ փոփոխութիւններն անգամ իբրև խորթութիւն, իբրև մի տեսակ սրբապղծութիւն է նկատում այնուհետև: Սակայն և այնպէս այդ փոփոխութիւններն անդադար տեղի են ունենում՝ յաճախ բոլորովին աննկատելի կերպով, դարերի ընթացքում, և մինչև մեզ թուում է թէ նոյնն ենք պահել, ինչ որ էր հազար տարիներ առաջ՝ այժմեանի և նախկինի փոքր ի շատէ լուրջ համե-